

УДК 72.03

аспірант Сисков В.Є.

кафедра Основ архітектури і архітектурного проектування
Київський національний університет будівництва та архітектури
науковий керівник професор, доктор архітектури Шевцова Г.В.

РЕНОВАЦІЯ ТЕАТРАЛЬНОЇ БУДІВЛІ: КРИТЕРІЇ НЕОБХІДНОСТІ ТА МОЖЛИВОСТІ

Анотація. В статті проаналізовано потреби розвитку історичних театральних будівель в різних регіонах України, визначено критерії необхідності і можливості їх реновації.

Ключові слова: історична будівля театру, театральна ментальність, критерії необхідності і можливості реновації.

Вступ: Порушуючи проблему реновації історичних театральних будівель України не можна не звернути увагу на потребу в їх реновації, так само, як і потреби в розвитку самого театру в певних регіонах нашої країни. У деяких містах ця необхідність існує, і постійно «підігривається» попитом глядачів, в інших же глядачі зовсім не бажають відвідувати театральні вистави. Зацікавленість в театральних виставах населення регіонів та міст України можна простежити починаючи з історії розвитку вітчизняного театру, ще з XVII ст., коли тільки починалося формування театрального життя в країні. Традиції цього розвитку, в основному, збереглися і по сьогоднішній день, незважаючи навіть на можливу зміну форми, змісту і розміру театру. У тих містах, де був інтерес до театральних вистав, замість бродячих труп стали з'являтися стаціонарні театри, починаючи з пристосування будівель під театральну функцію, закінчуючи зведенням нових театральних будівель, які вже з самого початку мали виконувати функцію видовищної споруди. Посприяло розвитку театру і ставлення заможних верств суспільства до сценічного мистецтва, які організовували виступи театрів у своїх маєтках, а часто і будували для них спеціальні будівлі. Є ще один аспект, який оказав доволі великий вплив на розвиток театру – це політика розвитку мистецтва і народної художньої самодіяльності Радянської влади. За часів існування Радянського Союзу видовищні споруди почали з'являтися навіть в тих містах і селищах, в яких потреби в них досі не спостерігалось. Майже кожен населений пункт отримав свій клуб, де проходили всі речові та музикальні виступи та огляди самодіяльності. В даний момент всі ці будівлі використовую

в основному як місце для творчості дітей та юнацтва, але власне до театрального мистецтва відносини майже не мають.

Ми можемо спостерігати певну специфіку розташування театрів на території країни (рис.1.) На цій схемі вказані всі театри (як історичні, так і більш сучасні), існуючі в наш час в Україні. Останні статистичні відомості свідчать про те, що найбільшелюбителівтеатральних постановок проживають у великих містахцентральної і південно-східноїчастиниУкраїни [1]. З наведеної нами мапи добре зрозуміло, що саме в цих регіонах ізосереджена найбільша кількістьтеатрів.

Рис. 1. Розташування і кількість театрів в містах України

Згідно соціального опитування населення країни, 95% мешканців Чернівецької області, 94,5% Черкаської і 91,5% Хмельницької в театрі за останні півроку не були жодного разу. Хоч би один раз за півроку в театрі побували 16,8% жителів Харківської області, в Києві двічі відвідали театр 12%, а ось постійних глядачів театральних спектаклів, що відвідували театр 3-5 разів за 6 місяців, найчастіше можна зустріти в Закарпатській області [2].

Таким чином ми бачимо, що в Україні існують певні регіони (міста) підвищеної популярності театрального мистецтва, а також і регіони, де це мистецтво практично не має попиту. Причини такого розподілення різні, і можуть

бути як історичними (певні театральні традиції), так і соціальними, залежати від розміру, віку і типу міста, складу, роду занять і менталітету населення. Тому, ми вважаємо за доцільне введення до наукового обігу специфічного терміну «театральна ментальність міста (регіону)», що означає загально виважений, історично і соціально обумовлений ступінь потягу населення конкретного міста (регіону) до театального мистецтва.

Очевидно, що для міст з високим ступенем «театральної ментальності», навіть за наявності нових театральних будівель, потреба в реновації історичних театрів присутня. Однак, для міст (регіонів) з низьким ступенем театральної ментальності, такої потреби практично немає: адже їх інтереси цілком можна задовольнити шляхом періодичних гастролей театральних труп з інших регіонів, або ж організацією театральних турів для зацікавлених громадян в ті міста, де театральна діяльність вирує.

Інше питання, коли відсутність інтересу до театру обумовлена фінансовим чинником. З огляду на те, що більша частина населення нашої країни практично неплатоспроможна, грошові витрати на відвідування театру не входять до числа пріоритетних. Остання статистика свідчить, що переважна більшість українців віддає перевагу іншим видам дозвілля, ніж відвідування кінотеатрів, театрів, виставок, музеїв (81%). Ті, які хоч би зрідка відвідують такі заходи, витрачають на своє культурне дозвілля близько 100 грн (8,3%). Близько 200 грн витрачає 3,2% населення, менше 3% можуть дозволити собі витратити понад 300 грн [2] (Рис. 2.)

Рис. 2. Матеріальні витрати на відвідування театрів

16,9%, респондентів у віці від 18 до 29 років витрачають на відвідування культурно-розважальних заходів близько 100 грн. Втім, ця вікова група частіше за інших витрачає на ці цілі і значніші суми – від 200 грн і вище.

Близько 100 грн на культурне дозвілля витрачає 11,2% сімей з двома і більше дітьми, які проживають з іншими родичами, цікаво також, що 5,4% неповних сімей з дітьми на розваги витрачають близько 300 грн – причому це найактивніша група, яка може собі дозволити витратити таку суму. 100 гривень також частіше за інших витрачають студенти, а від 300 грн і вище – люди, що займаються незалежною трудовою діяльністю (ПП, СПД, ФОП). Цікаво, що серед тих, хто витрачає близько 150 – 300 грн, значно частіше зустрічаються люди, що займають керівні позиції, в підпорядкуванні у яких від 8 до 15 чоловік. У регіональному розрізі можна говорити про те, що в Дніпропетровській, Харківській і Волинській областях на відвідування культурних заходів люди витрачають від 100 до 200 грн, в Києві найбільше проживає людей, які витрачають близько 300 грн. У столиці, а також у Волинській області найбільше тих, хто витрачає на розваги 400 грн [2]. Безумовно, рівень витрат на відвідування культурно-розважальних заходів безпосередньо пов'язаний з рівнем матеріального добробуту населення. Проте, на нашу думку, зміни в структурі витрат жителя України на користь відвідування культурно-розважальних заходів стануть можливими не стільки за рахунок загального поліпшення фінансового добробуту, скільки за рахунок якісно нового підходу до розвитку культурно-розважальної індустрії, з одного боку, відкритої сучасним світовим тенденціям, а з іншою, такої, що зберігає унікальний національний колорит.

Повернемося до міст та регіонів, де потреба в театральному мистецтві велика, тобто наявні критерії необхідності реновації історичних театрів. Тут додатково треба визначити критерії можливості реновації цих театрів. Головну роль у їх визначенні має містобудівна ситуація, усталена в даному місті. Потрібно розуміти, де знаходиться театр, які суміжні або наближені до нього будівлі існують на даний момент, і як вони впливають безпосередньо на саму будівлю театру, а так само й навколишні комунікації. Чи є можливість розширення або перебудови театру, або він може залишатися лише в тому вигляді, в якому існує. Багато театрів великих міст знаходяться на конкретному місці у сформованому історичному середовищі, і говорити про будь-які зміни об'єму або зовнішнього вигляду будівель таких театрів неприпустимо.

До того ж, найчастіше ці будівлі є пам'ятками архітектури, і будь-яке втручання в них, окрім ремонту чи реставрації, заборонено законом. Якщо ж будівля не є пам'яткою архітектури, або є нею лише частково, доцільно визначити недоторкані частини будівлі які зберігаються і мають архітектурну цінність. Інші

частини будівлі, застарілі морально чи фізично, або ж спотворені попередніми перебудовами, можна піддавати реконструкції або реновації, змінюючи і розширюючи функції театру, додаючи ті обсяги, які потрібні на даний час.

Висновок: В даній статті виявлено критерії необхідності та можливості реновації історичних театральних будівель. Зокрема, до основних критеріїв необхідності віднесено так звану «театральну ментальність міста», що означає загально виважений, історично і соціально обумовлений ступінь потягу населення конкретного міста (регіону) до театального мистецтва і залежить від набору історичних і соціальних передумов розвитку міста, його розміру, типу, роду занять мешканців та ін. В разі наявності в місті (регіоні) критерію необхідності реновації історичних театрів мова може йти про визначення критеріїв можливості такої реновації, до яких слід віднести загальні характеристики містобудівної ситуації в якій знаходиться театр та ступінь архітектурної й історичної цінності театральної будівлі.

Література:

1. Сисков В. Є. Сучасні потреби глядацької аудиторії як показник необхідності реновації театральних будівель / В.Є. Сисков // Сучасні проблеми архітектури та містобудування: Наук.-техн. зб. – К.: КНУБА, 2015. - № 38. – С. 103-107
2. <http://rb.com.ua/ukr/R&Bgroup> – соціальні дослідження

Аннотація: В статье проанализированы потребности развития исторических театральных сооружений в разных регионах Украины, определены критерии необходимости и возможности их реновации.

Ключевые слова: историческое театральное здание, театральная ментальность, критерии необходимости и возможности реновации.

Abstract: The article analyzes the needs of the historical theater buildings development in the different regions of Ukraine. The criteria of necessity and possibility of historical theaters renovation were determined.

Key words: historical theater building, theatrical mentality, the criteria of necessity and possibility of renovation.